

Voel je thuis op het plein

*Kindvriendelijkheid en
bewonersbetrokkenheid in Culemborg*

Nanne Boonstra
Ron van Wonderen
Rianne Verwijs

Februari 2009

Inhoudsopgave

1. Samenvatting en conclusies	5
1.1. Resultaten bewoners	5
1.2. Resultaten kinderen	8
1.3. Resultaten jongeren	11
1.4. Conclusies	13
2. Inleiding	17
3. Resultaten volwassen bewoners	23
3.1. Oordeel bewoners over Thuis op het Plein	23
3.2. Oordeel bewoners over de buurt	24
3.3. Oordeel bewoners over schoon, heel en veilig	25
3.4. Sociale cohesie in de Staatsliedenbuurt	26
3.5. Kindvriendelijkheid	28
4. Resultaten kinderen	33
4.1. Oordeel kinderen over Thuis op het Plein	33
4.2. Oordeel van kinderen over huis, straat en buurt	36
4.3. Speelgedrag	37
4.4. Veiligheid op straat	40
4.5. Schoon en heel	42
5. Resultaten jongeren	45
Bijlagen:	
1. Vragenlijst bewoners	51
2. Vragenlijst kinderen	59
3. Vragenlijst jongeren	65

1. *Samenvatting en conclusies*

Thuis op het Plein (TOP) werkt in de Staatsliedenbuurt in Culemborg aan een positief en vriendelijk speelklimaat, veiligheid, aanspreekbaarheid op gedrag, meer betrokkenheid van buurtbewoners en betere verhoudingen tussen bevolkingsgroepen. In oktober 2007 heeft TOP in de Staatsliedenbuurt voor het eerst activiteiten aangeboden. Een belangrijk onderdeel van de TOP-werkwijze is het analyseren van de lokale situatie in samenwerking met bewoners en instellingen. Enquêtes onder bewoners, kinderen en jongeren maken deel uit van deze analyse. De betrokken TOP-werkers verzamelen zelf de gegevens hiervoor. Op grond van de onderzoeksresultaten wordt de benodigde aanpak geformuleerd of aangescherpt.

1.1. *Resultaten bewoners¹*

Oordeel bewoners over Thuis op het Plein

In de Staatsliedenbuurt zijn in totaal 35 bewoners geïnterviewd. Dit relatief beperkte aantal maakt dat de resultaten voor deze groep moeten worden geïnterpreteerd als indicatief.

Van de geïnterviewde bewoners kennen enkele bewoners Thuis op het Plein en weten wat TOP doet (4 van de 35 bewoners). De meerderheid van de bewoners was niet bekend met TOP. Drie van de vier bewoners die van TOP hebben gehoord én weten wat TOP doet, vinden TOP goed en nuttig en denken dat kinderen door Thuis op het Plein vaker, leuker en veiliger buiten spelen. De vier bewoners die weten wat TOP doet hebben wel eens naar een TOP-activiteit gekeken; één bewoner heeft wel eens geholpen bij een dergelijke activiteit en heeft door TOP nieuwe mensen in de buurt leren kennen.

| ¹ In de 'Inleiding' (hoofdstuk 2) is aangegeven in welke straten de respondenten wonen.

Aan de bewoners die over TOP hebben gehoord én die weten wat TOP doet, is gevraagd om suggesties hoe TOP haar activiteiten kan verbeteren. Genoemd worden het vergroten van de bekendheid met de activiteiten van TOP en het actiever spelen met kinderen door TOP.

Oordeel bewoners over straat en buurt

Aan de bewoners is gevraagd een algemeen rapportcijfer voor hun buurt te geven. De meeste bewoners geven hun buurt een ruime voldoende (gemiddeld een 7,0). Toch zijn er diverse zaken in de buurt die volgens de bewoners (verder) aangepakt moeten worden. Als eerste noemen ze dan dat er in hun buurt meer en betere speelplekken gerealiseerd moeten worden, gevolgd door minder asociaal gedrag op de pleinen. De verbeterpunten die bewoners minder vaak noemen, zijn vermindering van jongerenoverlast, meer contact tussen buurtbewoners en betere verhoudingen tussen jongeren en ouderen. Overige punten die worden genoemd zijn het opknappen van het plein en de bestrating, het plaatsen van een hek rondom het plein en activiteiten voor jongeren boven de 16 jaar.

Oordeel bewoners over schoon, heel en veilig

De meeste bewoners zijn van mening dat hun buurt voldoende wordt schoon gehouden; een minderheid vindt dat dit onvoldoende gebeurt. Overdag voelt de meerderheid van de bewoners zich op straat of in de buurt zelden of nooit onveilig. Daarentegen voelt in de avonduren ongeveer een derde van de bewoners zich soms of vaak onveilig.

Sociale cohesie

De sociale cohesie tussen bewoners is in de Staatsliedenbuurt is matig tot redelijk. Buren zijn meestal bereid te helpen als iemand hulp nodig heeft en de meeste bewoners voelen zich verantwoordelijk voor de buurt. Overigens koppelt een minderheid van de bewoners dit verantwoordelijkheidsgevoel aan concrete actie: relatief weinig bewoners geven aan zich actief in te zetten voor het verbeteren van de buurt. Daarentegen zegt ruim een derde van de bewoners zich wel in de toekomst actief te willen inzetten.

Relatief veel bewoners vinden dat zij *niet* in een gezellige, saamhorige buurt wonen en voelen zich niet thuis in de buurt. Een

relatief groot aandeel bewoners vindt verder dat er weinig onderling contact is in de buurt, tegenover een iets grotere groep die juist vindt van wel.

Voor wat betreft interetnisch contact, blijkt dat de meeste bewoners van de Staatsliedenbuurt geen spanningen voelen met of minder vertrouwen hebben in buurtgenoten die afkomstig zijn uit een andere cultuur. Ongeveer een derde van de bewoners vindt dat verschillende bevolkingsgroepen in de buurt goed met elkaar omgaan; een grotere groep heeft hier echter geen mening over.

De contacten van bewoners in de buurt laten een wisselend beeld zien: een deel van de bewoners geeft aan (heel) veel contact te hebben met burens, terwijl een ander deel juist (heel) weinig contact met burens heeft. Betrekkelijk weinig respondenten hebben veel kennissen in de buurt wonen, of hebben veel contact met de burens.

Kindvriendelijkheid

Veiligheid voor de kinderen

Ongeveer de helft van de bewoners is van mening dat er voldoende plekken zijn voor kinderen (en jongeren) om veilig buiten te kunnen spelen, tegenover een iets kleiner aantal bewoners dat vindt dat er onvoldoende veilige speelplekken zijn.

Volgens ongeveer een derde van de bewoners durven kinderen soms/vaak niet buiten te spelen uit angst voor oudere kinderen. Volgens een kleiner aantal bewoners komt dit ook voor uit angst voor volwassenen.

Aan de bewoners is de vraag voorgelegd wat er in de buurt moet veranderen zodat het veiliger wordt om buiten te spelen. Volgens de bewoners wordt het veiliger om buiten te spelen zodra er sprake is van meer en betere speelplekken, gevolgd door minder hangjongeren, meer activiteiten voor kinderen en jongeren, meer en strengere politiecontroles en een grotere betrokkenheid tussen buurtbewoners.

Voorzieningen

Aan de bewoners is gevraagd of er in de buurt voldoende voorzieningen aanwezig zijn voor jongens en voor meisjes. Veel bewoners vinden van niet; dat geldt voor zowel jongens en meisjes jonger dan 12 jaar, als voor jongens en meisjes ouder dan 12 jaar.

Aan de bewoners is vervolgens de vraag gesteld 'Wat zou er in de buurt moeten komen voor kinderen dan wel voor jongeren?' Het meest gewenst is een jongerencentrum en meer activiteiten voor jongeren.

Omgang tussen de kinderen/jongeren onderling

Op de vraag 'Vindt u dat kinderen en jongeren in de buurt over het algemeen goed met elkaar omgaan?' antwoorden de meeste bewoners met 'meestal goed' of ze hebben er geen mening over. Vrijwel geen bewoners zijn van mening dat kinderen en jongeren in de buurt vaak niet goed met elkaar omgaan.

Overlast door jongeren

Het merendeel van de bewoners ondervindt weinig tot geen last van jongeren in hun buurt. Ongeveer een derde van de bewoners ervaart soms last en een enkeling ervaart vaak last van jongeren.

Vervolgens is gevraagd wat voor last men heeft van jongeren. De bewoners noemen in dit verband vooral asociaal gedrag en geluids-overlast. Ruim de helft van de bewoners zegt jongeren aan te spreken op ongewenst gedrag. De ervaringen van bewoners bij het aanspreken van de jongeren zijn wisselend: de meeste bewoners geven aan dat de jongeren luisteren en hun gedrag aanpassen, terwijl een deel van de bewoners aangeven dat de jongeren hun gedrag niet aanpassen of zelfs niet voor rede vatbaar zijn. De voornaamste reden voor bewoners om de jongeren niet aan te spreken is dat zij bang zijn voor een tegenreactie.

1.2. Resultaten kinderen

Oordeel kinderen over Thuis op het Plein

Op basis van ingevulde straatnamen en postcodes is vastgesteld dat 47 kinderen woonachtig zijn in de Staatsliedenbuurt of direct aangrenzende straten. De overige 54 kinderen zijn afkomstig uit andere buurten. Hierbij gaat het vrijwel uitsluitend om kinderen uit postcodegebieden 4102 (exclusief de Staatsliedenbuurt) en 4101. De genoemde resultaten hebben betrekking op de Staatsliedenbuurt.

De meeste kinderen uit de Staatsliedenbuurt (83%) hebben gehoord over Thuis op het Plein én weten wat TOP doet. Vrijwel al

deze kinderen vinden dat TOP nuttig werk doet. De overgrote meerderheid van hen vindt bovendien dat kinderen door TOP vaker, leuker en veiliger buiten spelen. Bijna een derde van de kinderen uit de Staatsliedenbuurt heeft door TOP nieuwe kinderen in de buurt leren kennen.

Aan *alle* kinderen (dus niet alleen aan de kinderen die weten wat TOP doet), is gevraagd welke activiteiten ze leuk vinden als die door TOP zouden worden georganiseerd. Het blijkt dat sportactiviteiten (vooral voetbal) het leukst worden gevonden (vooral door jongens), gevolgd door activiteiten voor meisjes (vooral door meisjes).

Oordeel kinderen over huis, straat, buurt en voorzieningen

De meeste kinderen uit de Staatsliedenbuurt geven hun huis, hun buurt, de winkels, het buurthuis en hun straat een ruime voldoende (tussen de 8 en de 10), gevolgd door de school en het openbaar vervoer (beiden gemiddeld een 7,5). De speelplaatsen en speeltuin worden gemiddeld lager beoordeeld. De speelplaatsen worden gemiddeld beoordeeld met een 6,5, terwijl de speeltuin slechts met een krappe 6 is beoordeeld.

Speelgedrag

Frequentie buiten spelen

Op de vraag 'Hoe leuk is het om na schooltijd buiten te spelen?' antwoorden de meeste kinderen (87%) dat ze dit leuk of heel leuk vinden. Vrijwel alle kinderen (96%) uit de Staatsliedenbuurt spelen regelmatig buiten: 39% speelt iedere dag buiten (jongens iets minder dan meisjes); 57% van de kinderen speelt een paar keer per week buiten. Autochtone kinderen geven aan minder vaak buiten te spelen dan allochtone kinderen.

Waar spelen kinderen?

Kinderen uit de Staatsliedenbuurt spelen op een groot aantal plekken, zowel in de eigen straat, achter het huis, op een plein of in een speeltuin. Uit de open vraag 'Waar anders speel je?' hebben veel kinderen een antwoord gegeven, vooral jongens. Vaak genoemd werden spelen bij vrienden, in de stad of op het voetbalveld.

Meisjes spelen vaker in de straat voor het huis, in de speeltuin en op een plein in de buurt dan jongens. Jongens spelen vaker

achter het huis en op andere plaatsen. De allochtone kinderen spelen vaker achter het huis, in een speeltuin en op overige locaties, terwijl de autochtone kinderen juist vaker op een plein in de buurt spelen.

Omgang tussen kinderen

De manier waarop kinderen met elkaar omgaan is gemeten met drie vragen: spelen kinderen leuk met elkaar, maken kinderen vaak ruzie met elkaar en kennen kinderen elkaar in de eigen straat. Uit het onderzoek blijkt dat kinderen uit een straat elkaar over het algemeen kennen. Slechts iets meer dan de helft van de kinderen uit de Staatsliedenbuurt geeft aan dat kinderen in hun straat leuk met elkaar spelen (met name allochtone jongens). Verder geven vooral autochtone kinderen aan dat de kinderen in hun straat vaak ruzie met elkaar maken.

Wat moet er verbeteren om fijner buiten te spelen?

Om in de buurt fijner buiten te kunnen spelen noemen kinderen uit de Staatsliedenbuurt 'het organiseren van meer sport- en spelactiviteiten', gevolgd door 'betere speeltoestellen' en 'minder vuil op straat'. Bij uitsplitsing naar geslacht valt op dat meisjes vaker dan jongens sport- en spelactiviteiten, betere speeltoestellen, minder vuil op straat en meer veiligheid noemen. Jongens echter, noemen vaker 'meer andere kinderen die buiten spelen' en overige opties.

Bij uitsplitsing naar etniciteit valt op dat autochtone kinderen vaker 'meer sport- en spelactiviteiten, betere speeltoestellen' en 'meer andere kinderen die buiten spelen' noemen. Allochtone kinderen daarentegen, noemen vaker 'minder vuil op straat' en meer veiligheid.

Lidmaatschap sportvereniging

Aan de kinderen is gevraagd of ze lid zijn van een sportvereniging. Dit is inderdaad het geval voor 77% van de kinderen. Uitgesplitst naar sekse blijkt dat jongens (80%) vaker dan meisjes (75%) lid zijn van een sportvereniging. Verder blijkt bij uitsplitsing naar etniciteit dat autochtone kinderen (89%) vaker lid zijn van een sportvereniging dan allochtone kinderen (65%).

Veiligheid op straat

Een deel van de ondervraagde kinderen ervaart onveiligheidsgevoelens op straat of in de buurt. Zo voelt 21% van de kinderen uit de Staatsliedenbuurt zich soms onveilig en 19% zich vaak onveilig door oudere kinderen. Verder geeft 36% aan zich soms onveilig te voelen door het verkeer, tegenover 13% vaak. Verder is het percentage kinderen dat zich soms onveilig voelt door volwassenen en andere kinderen van dezelfde leeftijd betrekkelijk hoog; achtereenvolgens 32% en 26%.

Uitgesplitst naar geslacht valt op dat meisjes op vrijwel alle onderdelen vaker onveiligheidsgevoelens aangeven dan jongens. Bij uitsplitsing naar etnische herkomst blijkt dat dat kinderen van autochtone herkomst zich opvallend vaker onveilig voelen door andere kinderen van dezelfde leeftijd.

Schoon en heel

Volgens 45% van de kinderen zijn de pleinen, velden of straten in de Staatsliedenbuurt waar kinderen spelen soms vies; volgens eveneens 45% van de kinderen zijn deze locaties meestal vies.

De kinderen is vervolgens gevraagd of zij vonden dat de straten in hun buurt goed worden schoon gehouden. De meerderheid van de kinderen in de Staatsliedenbuurt vindt dat hun buurt redelijk wordt schoon gehouden, tegenover 30% dat van mening is dat de buurt slecht of heel slecht wordt schoon gehouden.

Een op de vijf kinderen vindt dat de pleintjes in de buurt goed zijn ingericht om te spelen en te sporten; bijna de helft van de kinderen oordeelt hierover ronduit negatief.

De speeltoestellen op de plaatsen waar de kinderen spelen zijn volgens 38% van de kinderen uit de Staatsliedenbuurt meestal heel. Daarentegen geeft bijna de helft van de kinderen aan dat de speeltoestellen soms kapot zijn; volgens 13% van de kinderen zijn de speeltoestellen meestal kapot.

1.3. Resultaten jongeren

Waarom zijn de jongeren op straat in de Staatsliedenbuurt?

In de Staatsliedenbuurt zijn in totaal 19 jongeren geïnterviewd. Al deze jongeren waren jongens. Het relatief beperkte aantal jongeren

dat is bevestigend maakt dat de resultaten voor deze groep moeten worden geïnterpreteerd als indicatief. Aan de jongeren is de 'open' vraag gesteld waarom ze nu buiten op straat zijn in de Staatsliedenbuurt. De meest gegeven antwoorden zijn 'om mijn vrienden te ontmoeten' en 'voor de gezelligheid'. De jongeren gaven verder als antwoorden: 'omdat er niets anders te doen is', 'om te winkelen', 'om te voetballen' of 'om in beweging te zijn'.

Afspreekplekken en activiteiten in de Staatsliedenbuurt

Vrijwel alle jongeren (17) ontmoeten hun vrienden vaak op straten en pleinen in de Staatsliedenbuurt, zoals het Suurhoffplein, de Parklaan, Parklaan en de Goeman Borgesiusstraat. Op deze plekken gaan de jongeren om met hun vrienden, ze eten en drinken er of gaan er voetballen. De meeste jongeren brengen een paar uur per dag door op straat.

Gebruik van voorzieningen in de Staatsliedenbuurt

Aan de jongeren is de vraag voorgelegd van welke voorzieningen ze in de Staatsliedenbuurt gebruik maken. Veel gehoorde antwoorden zijn het plein, de voetbalclub, de straat en het winkelcentrum.

Vervolgens is de jongeren gevraagd of ze ideeën hebben voor leuke activiteiten in de Staatsliedenbuurt. Vrijwel alle jongeren willen dat er sportactiviteiten worden georganiseerd voor (zaal)voetbal, zoals toernooien en een voetbalveld. Vrijwel alle jongeren willen meedoen als zulke activiteiten worden georganiseerd.

Overlast door jongeren in de Staatsliedenbuurt

Om vast te kunnen stellen in hoeverre jongeren besef hebben van de overlast die zij kunnen veroorzaken bij andere mensen, zijn over dit onderwerp enkele vragen gesteld. De eerste vraag luidde 'Wat denk jij dat door andere mensen in de Staatsliedenbuurt als jongerenoverlast wordt ervaren?' Jongeren denken dat andere mensen het rondhangen van jongeren van groepjes en in mindere mate het veroorzaken van geluidsoverlast en het plegen van vandalisme of diefstallen in de Staatsliedenbuurt als overlastgevend beschouwen.

De volgende vraag had betrekking op wat de jongeren *zél*f in de Staatsliedenbuurt als overlastgevend voor andere mensen beschouwen. Jongeren beschouwen eveneens het rondhangen in groepjes als overlastgevend, zij het minder vaak. Overigens vinden de geïnter-

tervieuwde jongeren dat de overlast van jongeren in de Staatsliedenbuurt in het algemeen wel meevalt. Slechts zeven respondenten vinden dat jongeren soms overlast veroorzaken in de Staatsliedenbuurt, 12 respondenten vinden dat jongeren in de Staatsliedenbuurt weinig of geen overlast veroorzaken.

Veiligheid voor de jongeren in de Staatsliedenbuurt

Slechts één van de geïnterviewde jongeren voelt zich soms onveilig in de Staatsliedenbuurt door andere jongeren. Alle andere geïnterviewde jongeren voelen zich nooit onveilig.

Thuis op het Plein

De meeste van de geïnterviewde jongeren (14) hebben wel eens gehoord van Thuis op het Plein én weten wat ze doen. Twee jongeren hebben gehoord van TOP maar weten *niet* wat het inhoudt. Aan de jongeren die weten wat TOP doet is gevraagd wat ze ervan vinden. De reacties zijn overwegend positief, vrijwel alle jongeren vinden dat TOP goed en nuttig bezig is en vinden het goed dat TOP activiteiten organiseert. Slechts één jongere vindt dat TOP geen nuttig werk verricht. Van de geïnterviewde jongeren hebben 13 jongeren wel eens gekeken naar activiteiten van TOP en zeven jongeren hebben daar ook wel eens aan meegedaan. Drie jongeren hebben wel eens geholpen bij activiteiten van TOP.

1.4. *Conclusies*

Zowel kinderen, bewoners als jongeren zijn overwegend positief over Thuis op het Plein. Men vindt dat TOP nuttig werkt doet en dat het buitenspeelklimaat en de veiligheid voor kinderen door TOP is verbeterd. TOP kan een veilige haven aanbieden voor kinderen. Het klimaat in de Staatsliedenbuurt zou echter nog wel op een aantal punten kunnen verbeteren.

We kunnen concluderen dat er in de Staatsliedenbuurt een tekort is aan voorzieningen voor kinderen én jongeren. Qua voorzieningen zijn voor kinderen vooral meer en betere speelplekken gewenst, qua activiteiten zouden de kinderen vooral meer sport- en spelactiviteiten willen, zoals voetbal en activiteiten voor meisjes. Bovendien laat het 'schoon en heel' in de Staatsliedenbuurt soms te

wensen over en zijn speelvoorzieningen soms vies en kapot. Jongeren geven aan vooral behoefte te hebben aan sportactiviteiten. Daarnaast zou een overdekt jongerencentrum wenselijk zijn om de jongeren een eigen plaats in de buurt te geven. Verder geven relatief veel kinderen aan buiten wel eens bang te zijn voor oudere kinderen en volwassenen; sommigen van hen durven uit angst daarom niet altijd buiten te spelen.

TOP moeten zich blijven richten op het verbeteren van de onderlinge contacten tussen alle bewoners in de buurt. De activiteiten die ze organiseren in de wijk dienen een middel te zijn tot meer actieve bewonersbetrokkenheid en binding tussen jong en oud. Het is van belang dat bewoners vertrouwen hebben in de professionals en activiteiten van TOP. Het vergroten van de naamsbekendheid helpt hierbij. Door vlaggen of borden van TOP te gebruiken bij activiteiten weten bewoners beter waar en wanneer TOP aanwezig is.

TOP heeft geen monopolie op de leefbaarheid en veiligheid in de buurt. Om hun doelen te realiseren is goede samenwerking en afstemming met andere partijen in de wijk van groot belang. Bij voorkeur maken de activiteiten deel uit van een integrale aanpak.

Colofon

Opdrachtgever	ELK Welzijnswerk Culemborg
Financier	ELK Welzijnswerk Culemborg, dit onderzoek is mede gefinancierd door Provincie Gelderland, de gemeente Culemborg en Stichting Kleurrijk Wonen
Auteurs	Drs. N.G.J. Boonstra Drs. L.M. Verwijs Drs. R. van Wonderen
Omslag	Grafitall, Valkenswaard
Foto omslag	ELK Welzijnswerk Culemborg
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht telefoon 030-2300799 telefax 030-2300683 e-mail secr@verwey-jonker.nl website www.verwey-jonker.nl

De publicatie

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website: <http://www.verwey-jonker.nl>.

Behalve via deze site kunt u producten bestellen door te mailen naar verwey-jonker@adrepak.nl of faxen naar 070-359 07 01, onder vermelding van de titel van de publicatie, uw naam, factuuradres en afleveradres.

ISBN 978-90-5830-306-6

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2009

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.

Partial reproduction is allowed, on condition that the source is mentioned.